

ніки і оргтехніки; автоматизація, механізація і комп'ютеризація процедур, інформатизація управлінських процесів.

Наукова підсистема складається із: теорій, законів, концепцій, гіпотез, закономірностей, методів, методик, методології, процедур, завдань тощо.

7) Зовнішнє середовище системи управління

Середовище - це те, що: складається з елементів; оточує систему і впливає на неї; є життєво важливим для життєдіяльності системи; середовище і система не можуть існувати один без одного; відносини "система - довкілля" відносяться як сфера меншої комплектності до сфери більшої комплектності; кордони системи і середовища динамічні; середовище впливає на систему, а система впливає на середовище.

Середовище - сукупність об'єктів і сил, зміна яких впливає на підприємство як СЕС, а також тих об'єктів, чії властивості змінюються в результаті поведінки системи [7]. Середовище - це система, яка складається з об'єктів, що не належать системі.

Межі системи - сукупність об'єктів, які одночасно належать системі і середовищу.

Розрізняють: мікро, макро, мезо, мега - рівні середовища.

Етапи аналізу зовнішнього середовища наступні: виявлення потенційних релевантних змін; визначення природи, напрямків, розміру та важливості динаміки змін; прогнозування можливого впливу факторів та рейтинг важливості змін; формування адекватних внутрішніх змін.

Зовнішнє середовище може визначатися наступними показниками: стійкість, рівновага, адаптація, організованість, складність, гомеос-

таз, різноманітність, неоднорідність, динамізм тощо.

Висновки. Таким чином, система управління підприємством - це комплекс, що включає цільову, забезпечувальну, функціональну, керуючу, керовану, науково-методичну та зовнішню підсистеми, які сприяють ухваленню та реалізації конкурентоспроможних управлінських рішень, спрямованих на задоволення заданої ринкової потреби; це комплексна система забезпечення конкурентоспроможності підприємства в конкурентному середовищі.

1. Друкер П. Управління у час глибоких змін / П. Друкер // Синергія. - 2001. - № 1 (2). - С. 3-7.

2. Друкер П. Ф. Управление, нацеленное на результаты / П. Ф. Друкер ; пер. с англ. - М. : Технологическая школа бизнеса, 1994. - 189 с.

3. Друкер П. Ф. Энциклопедия менеджмента / П. Ф. Друкер; пер. с англ. - М. : Вильямс, 2004. - 432 с.

4. Друкер П. Ф. Эффективное управление / П. Ф. Друкер. - М. : Гранд, 1998. - 288 с.

5. Котлер Ф. Маркетинг 3D: от продуктов к потребителям и далее к человеческой душе / Ф. Котлер, Х. Картаджай, И. Сетиаван ; пер. с англ. А. Заякини. - М. : ЭК СМО, 2011. - 240 с.

6. Питерс Т. В поисках эффективного управления (опыт лучших компаний) / Т. Питерс, Р. Уотермен; пер. с англ. - М. : Прогресс, 1986. - 423 с.

7. Устенко А. О. Управление интегративной социально-экономической системой предприятия (информационно-аналитический аспект) : монография / А. О. Устенко, О. Я. Малинка. - Ивано-Франківськ : Фоліант, 2013. - 270 с.

This publication reveals the essence and describes the components of management system of an enterprise which is a complex that includes the target, interim, functional, managing, managed, methodological and external subsystems which facilitate competitive decision making, aimed at meeting wants and needs of a certain market; a complex system of enterprise's competitiveness in a competitive environment.

УДК 338.43

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛІ

У статті висвітлено об'єктивні та суб'єктивні передумови становлення й розвитку укладів. Доведено, що досліджувані передумови є важливим фактором економічного поступу та перспективним методом у системному розвитку укладів.

Ключові слова: сільське господарство, відносини власності, уклад, соціальні аспекти, передумови.

Шеленко Д. І.

НЯ Й РОЗВИТКУ УКЛАДІВ

І. Вступ. Важливою особливістю дослідження сучасних проблем сільського господарства й села є поступальне підвищення уваги до формування укладів.

Поєднання різних укладів у систему повинно бути органічним та позитивно впливати на соціоекономічний характер діяльності на селі. Це забезпечуватиме усвідомлення місця та ролі укладів у системі аграрного розвитку. На нашу думку, характерними рисами укладів

є їх багатогранність, системність та соціально-економічний характер.

Дослідження передумов, які стимулюють поступальний розвиток укладів, останнім часом все більше привертає увагу українських науковців. Питання розвитку укладів та їх ролі в економічному та соціальному регулюванні сільського господарства досліджувалися багатьма вченими, серед яких вагомий внесок у розробку цієї проблематики зробили С. І. Бала- нюк, О. М. Бородіна, В. Х. Брус, В. М. Скупий, Л. М. Шевченко, В. В. Юрчишин, В. М. Якубів та ін. Проте деякі теоретичні аспекти розвитку укладів розкриті недостатньо. Зокрема дискусійним залишається питання про об'єктивні та суб'єктивні передумови їх становлення й розвитку.

II. Постановка завдання. Стаття має на меті визначення основних передумов, які сприяють розвитку та забезпеченню укладів, як важливих важелів економічного зростання.

III. Результати дослідження. Становлення й розвиток укладів слід розглядати в розрізі об'єктивних і суб'єктивних передумови їх формування. До них належать: соціальні, історичні, економічні, законодавчі, організаційні, наукові, політичні (рис 1).

Соціальні передумови повинні охоплювати запровадження соціальної відповідальності, яка стимулює підвищення конкурентоспроможності, соціальний розвиток сільських територій та за збільшення інвестицій у людський капітал, зайнятий в тому чи іншому укладі. Особливої уваги потребує соціальна захищеність селян, яка має забезпечувати відчуття перспективи трудової діяльності та підвищення продуктивності праці. Створення сприятливих соціальних передумов стимулюватиме зростання самозайнятості сільського населення, зокрема шляхом розвитку сільського зеленого туризму, його популяризації в засобах масової інформації.

На думку С. І. Бала- нюка, досліджуючи процес соціально-економічного становлення укладів, їх потрібно розглядати в контексті загальної системи зумовлюючих факторів:

- впливу передумов певного явища чи процесу;
- впливу умов функціонування;
- причин становлення явища чи процесу [1, с. 141].
- Соціальні передумови функціонування укладів є істотною змінною безперервного господарського зростання, що зумовлене:

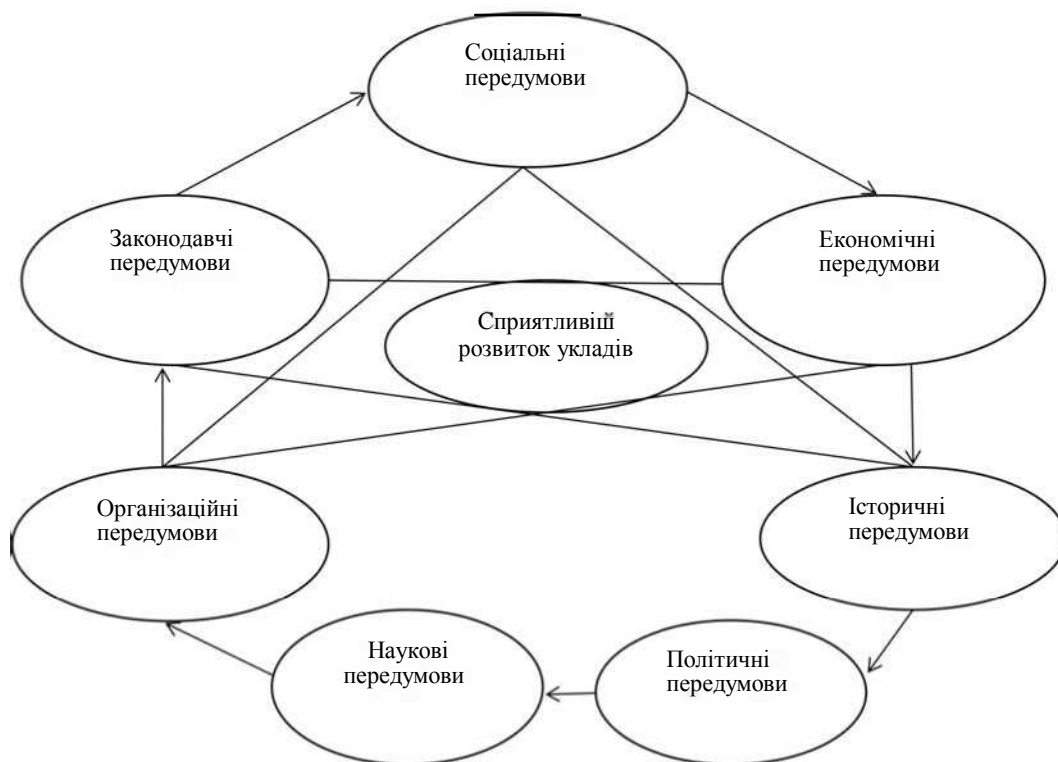

Рис. 1. Вплив об'єктивних і суб'єктивних передумов становлення й розвитку укладів* *
Власна розробка автора.

- настановами, які визначають трудову мораль і трудову поведінку працівників;
- настановами й життєвими планами сімей працівників, які приймають рішення і впливають на якісні характеристики трудового потенціалу суспільства;
- споживчою поведінкою сімей (їх діяльністю або бездіяльністю, пов'язаними з поліпшенням їхніх можливостей у сфері виробництва) [2].

Історичні передумови становлення укладів. Фундамент укладів був закладений ще давно, проте цей досвід не може бути недооцінений. Вони є внутрішнім змістом і динамікою розвитку укладів, що допомагають виділити та виокремити поняття, що аналізуються.

В будь-яку історичну епоху переважав один уклад, а інші були додатковими або менш вагомими. Термін “уклад” тривалий час залишався фрагментом загальної історії народу, більш чи менш відомим.

Історичні періоди характеризувалися трансформацією укладів. На це впливали зміни у відносинах власності (поміщицька, державна, колективна та приватна) та у виробничих відносинах. Фактор розвитку укладу - це, насамперед, зміна класичного уявлення про уклади в посткласичному глобалізованому просторі.

Економічні передумови становлення укладів характеризуються пошуком шляхів подальшого реформування аграрного сектора. В дослідженні даної проблематики особливої актуальності набуває формування вітчизняної концепції розвитку укладів на основі оптимального поєднання вітчизняного та міжнародного досвіду, що передбачатиме збереження спеціальних режимів пільгового оподаткування для селоутворюючих господарств; запровадження цільової підтримки на поворотній основі, за наявності відповідальних за результат господарів; остаточний перехід до гарантованих компенсаційних виплат замість виплат за заявочним принципом [3].

Важливою складовою економічних передумов є дефіцит фінансових ресурсів та недосконалість фінансового забезпечення, зокрема залучення банківського кредитування, запровадження пільг та дотацій для підтримки укладів і формування нового підходу до виробника, як до соціально забезпечуючого чинника.

Відсутність прозорих та вигідних для укладів каналів збуту виробленої продукції, занижені ціни на неї та знецінення сільськогоспо-

дарської праці справляють негативний вплив на розвиток укладів та на селі.

Стосовно *законодавчих передумов*, потрібно критично проаналізувати систему нормативно-правових актів щодо регулювання укладів, зокрема в частині, що обумовлює на визнання та можливість функціонування укладів в Україні. На порядку денному постає запровадження низки законодавчих документів, головними з яких є Закон України “Про ринок земель”. Саме ухвалення законів, як таке не дасть багато для розвитку укладів і буде тільки складовою формування їх системного розвитку. Стимулюючий вплив на розвиток укладів в Україні справляє чинне податкове законодавство та стабільність законодавчо-нормативної бази.

На думку Ш. І. Шапірова, на законодавчому рівні повинні бути прийняті однаково рівні правові та економічні умови функціонування різних укладів, при цьому кожна форма повинна функціонувати не за рахунок ліквідації інших форм або розподілу чужого майна, а шляхом примноження майна і створення структур, які б доповнювали одна одну [4, с. 25-26]. Організаційно-правові форми складають видиму основу аграрних укладів, від них залежить характер соціально-економічних відносин між членами сільської громади. Дослідник пропонує також виокремити дві важливі складові аграрних укладів: “сімейне господарство - не- сімейне господарство” і “державні кооперативи - корпоративні підприємства” [4, с. 24].

Організаційні передумови становлення укладів повинні сприяти збалансованому розвитку виробництва та об'єктивній оцінці умов функціонування різних укладів в аграрному секторі. За твердженням І. М. Титарчук, організаційні передумови повинні забезпечити мобілізацію всіх ресурсів і реальну оцінку власних потенційних можливостей. До них належать: розміри господарств, спеціалізація, концентрація та організаційна структура підприємства [5, с. 94-95].

Організаційні чинники складають основу розвитку укладів і від них залежатиме характер соціально-економічних відносин між укладами, тобто соціально-економічні передумови. Ефективно використаний організаційний чинник забезпечує успішне функціонування, взаємозв'язок і взаємодію кожного із видів укладу, що забезпечують системність їх розвитку.

Наукові передумови передбачають пізнання й осмислення різноманітних аспектів досвіду в розвитку укладів: історичних особливостей розвитку, факторів його динаміки; сутності та змісту, тенденцій та перспектив подальшого існування.

Стратегія розвитку аграрного сектора економіки має враховувати також *політичні передумови*, які полягають у встановленні низки вимог до виробництва як умови пріоритетного доступу до бюджетних коштів; поступової зміни співвідношення непрямої та прямої підтримки селоутворюючих господарств [5].

Що стосується політичних передумов, найчастіше вони оцінюються як політичне визнання несправедливості, допущеної щодо селянства в роки колективізації [6, с. 12]. На сучасному етапі завдання полягає в захисті прав різних укладів, забезпеченні безпеки їх власності, створенні нормативно-правової бази. Надзвичайно серйозний вплив справляє і характер податкової політики, яка повинна бути вигідною і державі, і багатокладній економіці.

На думку В. В. Юрчишина, політичні передумови передбачають: розв'язок проблем селянства та аграрного комплексу загалом [6, с. 43]. Ефективне здійснення державної аграрної політики повинно відповідати вимогам, цільовим завданням та потребам укладів. Процес формування різноукладності повною мірою залежатиме від державної аграрної політики в частині її соціально-економічної результативності [7, с. 33].

IV. Висновки. Вищезазначені передумови становлення укладів розглядаємо як підґрунтя для утворення та розвитку укладів у досліджу

ваному економічному процесі. Кожна з них має важливе значення для формування сприятливого розвитку укладів в Україні.

На нашу думку, дані об'єктивні і суб'єктивні передумови становлення й розвитку укладів дають можливість спростити механізм регулювання державної підтримки укладів в аграрному секторі економіки.

1. *Баланюк С. І.* Системна єдність розвитку господарств населення і сільських територій / С. І. Баланюк. - Івано-Франківськ: ЛПК, 2014. - 216 с.

2. *Матвеев С. О.* Економічна соціологія [Електронний ресурс]. / С. О. Матвеев, Л. І. Лякота - Режим доступу : http://tourlib.net/books_others/matveev74.htm.

3. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки (на період до 2020 р.) Проект [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/uk/gr-rada?page=175ifnode=6992>.

4. *Шарипов Ш. И.* Развитие многоукладной аграрной экономики в институциональной среде региона: Дис. на соискание уч. степ. докт. эконом. наук: 08.00.05 / Ш. И. Шарипов. - М., 2009. - 353 с.

5. *Титарчук І. М.* Організаційні умови функціонування сільськогосподарських підприємств / І. М. Титарчук // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону / [за ред. І. Г. Ткачук]. - Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-т. ім. В. Стефаника, 2013. - Вип. 9. - Т. 2. - С. 94-99.

6. *Юрчишин В. В.* Селяни України про себе і про них / В. В. Юрчишин. - К.: Інститут аграрної економіки та прогнозування, - 2011. - 73с.

7. *Брус В. Х.* Розвиток різноукладності у сільському господарстві регіону: Дис.: на здобуття вч. ступ. канд. екон. наук: 08.07.02. / В. Х. Брус - К., 2002. - 162 с.

The objective and subjective preconditions of foundation and development of social structures have been enlightened in this article. It has been grounded that the investigated preconditions are the important factor of economic development and perspective method in the systemic development of social structures.

УДК 657

Матієшин М. М.

СУТНІСТЬ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті обґрунтовано тлумачення поняття "обліково-аналітичне забезпечення" процесу експлуатації основних засобів будівельних підприємств із врахуванням їх галузевих особливостей, на основі аналізу розуміння його сутності різними вченими.

Ключові слова: обліково-аналітичне забезпечення

печення, інформація для управління, основні засоби, будівельні підприємства.

I. Вступ. Успішність діяльності суб'єктів господарювання значною мірою залежить від стану, наявності й ефективності використання основних засобів, що зумовлено визначальною часткою останніх в структурі активів й